

Rekomendacje Akademii Młodych Uczonych w sprawie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Akademia Młodych Uczonych dostrzega potrzebę uregulowania niektórych aspektów postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego opisanego w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 poz. 478, dalej: Ustawa). Proponowane przez nas poniżej rozwiązania nie wymagają zmiany obowiązującego prawa, gdyż ich wdrożenie mieści się w kompetencjach Rady Doskonałości Naukowej, która zgodnie z art. 232 ust. 1 Ustawy „działa na rzecz zapewnienia rozwoju kadry naukowej zgodnie z najwyższymi standardami jakości”. W naszym przekonaniu RDN może zwłaszcza usunąć niektóre niejasności dotyczące m.in. przedmiotu oceny dorobku, zwiększyć jawność procesu recenzyjnego i przyczynić się do znacznego skrócenia procedury habilitacyjnej. Mamy nadzieję, że poniższe rekomendacje staną się również przyczynkiem do pogłębionej dyskusji nad miejscem habilitacji w systemie awansu naukowego i standardami, jakie procedura ta powinna spełniać.

I. Recenzenci

AMU rekomenduje wprowadzenie zmian w procedurze oceny dorobku, które zwiększą jej przejrzystość. Naszym zdaniem RDN powinna również aktywnie działać na rzecz podniesienia jakości recenzji w postępowaniach.

1. Należy **wprowadzić mechanizm zapobiegania konfliktom interesów**. Habilitanci powinni zwłaszcza zyskać możliwość wskazania we wniosku osób, które z ważnych względów nie powinny brać udziału w jego ocenie. Podobne rozwiązania stosuje się obecnie w ocenie wniosków grantowych.

2. Zgodnie z Ustawą recenzentów wyłania się w drodze losowania. Zdaniem AMU **lista nazwisk, z której się go dokonuje, powinna być sporządzana w sposób bardziej przejrzysty**. Mogliby być oni dobierani na przykład losowo z systemu POLON spośród osób spełniających określone przez ekspertów RDN kryteria.

3. RDN powinna **opracować zalecenia dot. wymagań, jakie powinni spełniać członkowie komisji habilitacyjnej**. Doprecyzowania domagają się zwłaszcza pojęcia „aktualności dorobku” oraz „uznanej renomy”, o których mowa w art. 221 pkt 4 Ustawy.

4. **W ocenie wniosków na większą niż dotychczas skalę powinni brać udział recenzenci zagraniczni**. Na potrzeby tak ekspertów zagranicznych, jak i polskich należy opracować zwięzłe instrukcje, które wyjaśnią specyfikę polskiego systemu awansu naukowego, a także wymagania stawiane wobec osób, które wnioskuje o nadanie im stopnia doktora habilitowanego, oraz zasady oceny dorobku. Umiejdzynarodowienie oceny pozwoli zwłaszcza ograniczyć zjawisko tzw. recenzji grzecznościowych i będzie mieć wymiar projakościowy.

5. Należy **wdrożyć rozwiązania podnoszące jakość recenzji w postępowaniu**. Po pierwsze, należy dążyć do częściowej przynajmniej standaryzacji recenzji, przy czym ich formularz czy wzór musi uwzględniać specyfikę dyscyplin. Po drugie, RDN powinna rozważyć stworzenie systemu oceny jakości recenzji na wzór stosowanego przez agencje grantowe, redakcje czasopism czy komitety konferencji. Jak wskazują przykłady głośnych medialnie postępowań ws. nadania stopni i tytułów, sama możliwość upublicznienia treści recenzji nie gwarantuje ich jakości.

II. Jawność: baza postępowań habilitacyjnych i profesorskich

RDN powinna pilnie uzupełnić dane i dokumenty w bazie postępowań habilitacyjnych i profesorskich, do której prowadzenia zobowiązana była od 2011 r. Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów¹.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dokumenty dotyczące postępowań prowadzonych przez RDN, w tym recenzje, są archiwizowane przez podmioty prowadzące postępowanie. Poprzednio² obowiązek publikowania i aktualizowania ww. informacji ciążył na Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Prowadzona przez Komisję baza pozostawia obecnie wiele do życzenia. Brakuje w niej zwłaszcza dokumentów z ostatniego roku działalności Komisji. Niezależnie od przyczyn³ fakt ten uderza w transparentność

---

¹ <https://www.ck.gov.pl/promotion.html>

² Art. 36 pkt 1 Ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 84 poz. 455).

³ Komunikat Prezydium Centralnej Komisji ze stycznia 2015 r. stwierdzał wręcz, że „Ustawa nie określa jednak terminu, w którym informacje te powinny być dostępne. Wobec ograniczonych możliwości technicznych (pojemność serwerów) Prezydium Centralnej Komisji postanowiło przyjąć zasadę, że omawiane informacje będą dostępne na stronie internetowej CK przez pół roku od dnia zamieszczenia wszystkich informacji w danej sprawie”. https://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/nedza-serwerow-czyli-historia-upadku-dostepu-do-informacji/

postępowań habilitacyjnych, w tym w jawność recenzji, która leży w interesie całego środowiska naukowego.

Zwracamy też uwagę, że na stronie internetowej RDN brak odnośnika do bazy nowych postępowań⁴. W naszej opinii obie bazy powinny być zintegrowane i wyposażone w funkcję wyszukiwania wg nazwisk habilitantów i recenzentów, a także wg słów kluczowych i tematów badawczych (tak w języku polskim, jak i angielskim).

III. Procedura nadania stopnia

Głosy środowiska wskazują na przewlekłość postępowań ws. nadania stopnia doktora habilitowanego i niedotrzymywanie określonych w Ustawie terminów. W naszej opinii **Rada Doskonałości Naukowej może skutecznie działać na rzecz skrócenia czasu rozpatrywania wniosków w ramach obowiązujących przepisów.**

1. Należy systematycznie **publikować statystyki terminowości zakończonych postępowań** (zwl. średniej trwania poszczególnych etapów postępowania w danym roku). Na stronie każdego z postępowań powinno się na bieżąco publikować wykaz podjętych czynności wraz z datami.

2. Zalecenie RDN, aby „podmiot habilitujący (...) każdorazowo poddawał pod głosowanie uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na przeprowadzenie postępowania”⁵, nie stanowi wymogu formalnego. Art. 221 ust. 2 Ustawy wskazuje jedynie na możliwość niewyrażenia przez jednostkę zgody na przeprowadzenie postępowania w terminie 4 tygodni, zatem - jak zauważono w poradniku RDN, „podmiot nie może po jego upływie w sposób skuteczny odmówić wyrażenia zgody na przeprowadzenie tego postępowania”. **Brak stosownej uchwały podmiotu habilitującego nie powinien stanowić przesłanki dla przekraczania przez RDN określonego w art 221. pkt 4 Ustawie terminu 12 tygodni na wyznaczenie 4 członków komisji habilitacyjnej.**

Jednostki, w których posiedzenia rad naukowych czy rad dyscyplin odbywają się mniej regularnie, mogą podejmować stosowne uchwały w trybie zdalnym.

3. W naszej opinii należy apelować do Ministerstwa o pokrycie rosnących kosztów postępowań. Zgoda podmiotu na przeprowadzenie procedury nie powinna być warunkowana względami finansowymi, zatem koszty nie powinny obciążać jednostek badawczych.

---

⁴ <https://radon.nauka.gov.pl/dane/postepowania-awansowe>

⁵ Poradnik RDN, par. 1.3.1, str. 26:

<https://www.rdn.gov.pl/dl/225/attachment/994105/Poradnik%20habilitacja.pdf>

4. RDN powinna działać na rzecz ujednolicenia trybu postępowania w podmiotach habilitacyjnych. Naszym zdaniem Rada powinna m. in.:

- opracować wytyczne dot. procedury powoływania członków komisji habilitacyjnej oraz przebiegu kolokwium habilitacyjnego, które zwiększą ich jawność;
- wskazać na niedopuszczalność niektórych praktyk, np. obowiązkowej oceny wewnętrznej, która miałaby warunkować złożenie wniosku o nadanie stopnia. RDN powinna również zdecydowanie reagować na przypadki sankcjonowania podobnych praktyk w wewnętrznych regulacjach podmiotów.

IV. Wniosek o nadanie stopnia i wymagane dokumenty

Akademia Młodych Uczonych rekomenduje zmianę niektórych zaleceń Rady Doskonałości Naukowej dot. wniosku o nadanie stopnia.

1. Art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy określa minimalne wymagania, jakie spełniać powinien dorobek osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Wytyczne RDN powinny w sposób niebudzący wątpliwości wskazywać, że **ocenie podlega cały dorobek habilitanta**, nie zaś wyłącznie 1 monografia czy 1 cykl artykułów wymienione w wyżej przywołanym przepisie.

W związku z powyższym proponujemy:

- podkreślić w wytycznych RDN oraz w materiałach dla recenzentów, że przedmiotem oceny jest całokształt dorobku naukowego;
- we wzorze „Wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny” wyraźnie zaznaczyć, że ocenie recenzentów podlegają nie tylko wskazane w p. 1 monografia czy cykl habilitacyjny, ale cały dorobek wnioskodawcy.

2. Zgodnie z informacją opublikowaną na stronie internetowej RDN⁶ jednym z dokumentów wymaganych w postępowaniu jest autoreferat, który ma stanowić „Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. [...] Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie [...]”. Podobnie rekomendowany przez RDN wzór autoreferatu⁷ zawiera w p. 4 „Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 itd.” **Wymóg przedłożenia autoreferatu nie znajduje**

---

⁶ <https://www.rdn.gov.pl/postepowanie-habilitacyjne.wymagania-dokumentacyjne-wnioskow-w-sprawie-nadania-stopnia-doktora-habilitowanego.html>

⁷ <https://www.rdn.gov.pl/dl/214/attachment/45be12/3%20Autoreferat.docx>

jednak uzasadnienia w przepisach Ustawy, której art. 220 mieści zamknięty katalog dokumentów. Podobne omówienie osiągnięć znacząco ułatwia pracę recenzentów i często skłania habilitantów do refleksji nad przebiegiem pracy naukowej, należy jednak wyraźnie wskazać, że ma ono charakter fakultatywny.

W związku z powyższym proponujemy:

- znieść wymóg przedkładania autoreferatu oraz
- wykreślić ze wzoru, o którym mowa powyżej, punkt dot. omówienia osiągnięć lub też wyraźnie zaznaczyć, że ma ono charakter fakultatywny.

Przewodniczący
Akademii Młodych Uczonych

KAROL PALKA (-)